

Växthusdubbelfotingen *Oxidus gracilis* funnen i Umeå

JOHANNES BERGSTEN & KATARINA STENMAN

Oxidus gracilis (C.L.Koch, 1847) kallas på engelska för "garden millipede" (f.a. i USA), "glasshouse-" eller "greenhouse millipede" (i Europa). Arten förs idag till familjen Paradoxosomatidae, men man får i äldre litteratur vara beredd på att hitta den under familjenamn som Strongylosomatidae, Fontariidae eller Polydesmidae.

Utseende

Av de under NEF:s gråsugge & mångfotingskurs 1998 i Umeå funna dubbel-

fotingarna (Ivarsson & Hellqvist 1999) står "växthusdubbelfotingen" närmast *Polydesmus*-arterna; de förs båda till ordningen Polydesmida. *Oxidus gracilis* är ungefär lika stor (16-23 mm lång) som *Polydesmus*-arterna, och har de kölförmade sidorna på kroppen, men är dock lätt att känna igen på att den saknar de typiska vårtiga ryggplåtarna (Fig. 1). Plåtarna är hos *Oxidus gracilis* istället helt släta och blänkande förutom en tvärgående fåra i mitten (Fig. 1). Djuren skiljer sig också i formen vilket syns i genom-

Figur 1. Växthusdubbelfotingen *Oxidus gracilis* från växthusets tropikrum vid Umeå universitet. Foto: J. Bergsten.

skärning där *Polydesmus*-arternas vårtiga ryggsida är platt, medan *Oxidus gracilis* har en konvex ryggsida (Fig. 2). Färgen är kastanjebrun med vitgula sidokölar.

Förekomst

Växthusdubbelfotingen är en art som ursprungligen kommer från tropiska Asien, men som har spritt sig över hela världen med människans hjälp. I USA har den etablerat sig även utomhus i trädgårdar, men i Nordeuropa överlever den inte utomhus och förekommer därför nästan uteslutande i uppvärmda växthus. Det första europeiska fyndet gjordes i Holland 1882, och i England hittades arten 1898 (Blower 1985). Två år senare, 1900, blev arten känd från Finland och Palmén (1949) uppger den från flera växthus i tre sydliga provinser samt hävdar att arten är landets vanligaste dubbelfoting i växthus. Hammer (1931) kände blott till två fynd ifrån Danmark och Lohmander (1925) angav de då kända svenska fynden till växthus i Göteborg, Lund och Linköping.

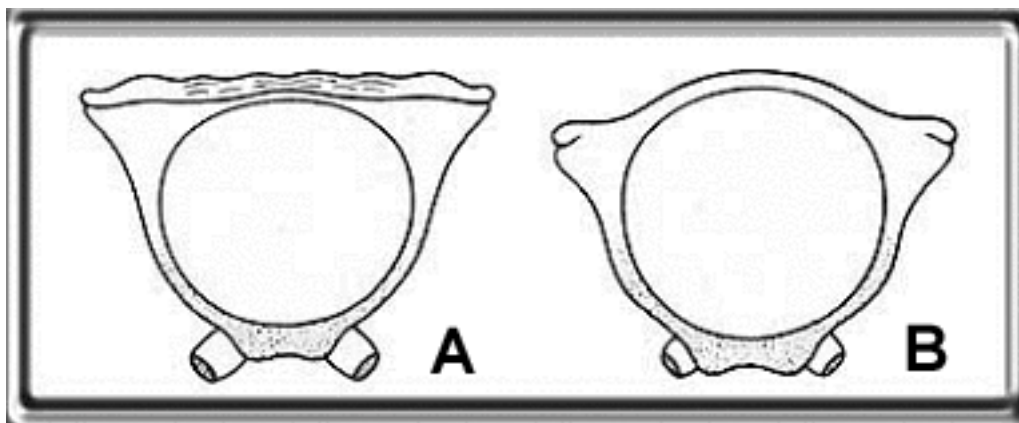
Från Norrland har den inte tidigare rapporterats men på förfrågan gick mycket vänligen Göran Andersson vid Göteborgs

Naturhistoriska Museum igenom material i samlingarna där och det visade sig då att växthusdubbelfotingen fanns insamlad ifrån växthus i Stockholm, Härjedalen, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten. Arten har uppenbarligen etablerat sig som tämligen vanlig i uppvärmda växthus i hela Sverige, bara det att detta inte uppmärksammats tidigare.

Växthuset

Katarina fann flera exemplar av arten i det uppvärmda växthuset vid Umeå Universitet 22:III & 27:III:2002. Vi rapporterade tidigare en population av den australiska kackerlackan, *Periplaneta australasiae* från samma växthus (Bergsten & Stenman 2002).

Växthusdubbelfotingen lägger 40-150 ägg när som helst på året, de kläcks efter 9-10 dagar vid 22°C och det vuxna åttonde stadiet uppnås efter 5-6 månader (Blower 1985). Palmén (1949) anger att arten tre år efter att ha introducerats med utländskt växtavfall till Hangö där massförökats sig och blivit mycket allmän i de flesta av växthuskomplexets hus och utrymmen. Födan består framförallt av dött växt-

Figur 2. Kroppssegment i genomskärning: A) *Polydesmus* sp. B) *Oxidus gracilis*. Bild reproducerad med tillstånd från Stuart Bennett.

material, men de kan även angripa levande växtdelar. Liksom de flesta dubbelfotingar är de huvudsakligen aktiva på natten för att minska vätskeförluster.

Tack till Göran Andersson, Göteborg, för hjälpen med det genomgångna museimaterialet och till Bjarne Meidell vid Zoologiska museet i Bergen för uppdatering av dubbelfotingarnas systematik. Tack även till Stuart Bennett för tillstånd att använda en illustration.

Citerad Litteratur

Bergsten, J. & Stenman, K. 2002: En population av australisk kackerlacka, *Periplaneta australasiae*, funnen i Umeå. *Natur i Norr* 21(1): 8-10.

Blower, G. J. 1985: Millipeds. Synopses of the British Fauna No. 35. E.J. Brill, Leiden.

Hammer, P. 1931: Tusindben (Myriopoda). *Danmarks Fauna* 35.

Ivarsson, T. & Hellqvist, S. 1999: Gråsuggor och mångfotingar i Umeå – rapport från NEF:s kurs 1998. *Natur i Norr* 18(1): 35-38.

Lohmander, H. 1925: Sveriges diplopoder. *Göteborgs Kungliga Vetenskaps- och Vitterhets-samhälles handlingar. Fjärde följen, Band 30, No 2.*

Palmén, E. 1949: The Diplopoda of eastern Fennoscandia. *Annales Zoologici Societatis Zoologicae Botanicae Fennicae 'Vanamo'* 13(6): 1-54.

Författarnas adresser:

Johannes.Bergsten@eg.umu.se

Katarina.Stenman@eg.umu.se

Ekologi & geovetenskap

Umeå universitet, 90187 Umeå